

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četri leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

I. strokovni kongres tovarniškega delavstva v Trziču

dne 16. in 17. oktobra 1926.

SPORED:

Sobota:

- Popoldan, po prihodu vlaka ob 5, delegatsko zborovanje v Našem domu.
1. Razmerje med delojemalcem in delodajalcem.
  2. Gospodarska kriza in položaj tovarniškega delavstva.
  3. Organizacija tovarniškega delavstva.
  4. Delavski tisk.
- Po delegatskem zborovanju ob 8 v Našem domu pozdravni večer z raznovrstnim sporedom.

Nedelja:

Ob 9 dopoldne sprejem gostov na kolodvoru, nato odhod z godbo do farne cerkve, ob pol 10 sv. maša s cer-

kvenim govorom, po maši zborovanje v Našem domu.

1. Moč in slabost strokovnih organizacij.
2. Pomen krščansko socialističnih organizacij.
3. Naše delo v bodočnosti.

Popoldne ob 3 se bo vršila vrtna veselica na prostem, v slučaju slabega vremena pa v Našem domu.

Tovariši, tovarišice in prijatelji delavskega strokovnega pokreta! V nedeljo 17. oktobra vsi na kongres v Trziču! Pokažite resno svojo stanovsko zavest in solidarnost v boju za svojo eksistenco. Protestirajte proti krivicam kakor tudi vsem tistim, ki vam kratijo pravice do človeka vrednega življenja. Pripravljalni odbor.

so kršč. soc. sindikati celih osem let trdno stali, zvesto držali, cel čas kljubovali. Delavstvo mora izpredvideti: Kjer ni vere, ni poštenja in tudi zmage biti ne more. Zato: naj žive kršč. socialistični sindikati!

7. Sedem je resnic. Zato še ena odkrita: Nobena še taka osebnost ne bo sama rešila tovarniškega delavstva, marveč samo eno: organizacija. Organizacija kršč. socialistična. Zato vsi vanjo! Od ust si odrgajte za članarino, za list. Skupaj držite, ljubite se, vztrajajte — zmagali boste. Kot soince zaide za goro, preminejo osebe. Delavstvo pa in njegove potrebe pa ostanejo. In te bo reševala strumna organizacija. — Dovolj!

Rudarsko vprašanje.

Sporazum med državo in privatnimi podjetniki je dosežen. Rudarski podjetniki popuste na ceni premoga 15 odstotkov, dočim se je država zavzela, da bo sklenila s podjetniki dolgotrajnejši nabavni rok. Poročila trde, da imajo podjetniki še druge koncesije, katere bi pa padle v breme delavstvu. Podjetniki, med katerimi je odločujoča Trboveljska premogopna družba, bi po teh poročilih smeli podaljšati delovni čas in še celo znižati delavske plače.

Rudarji imajo za seboj vsekakor 11 bridkih in težkih dni. Mi smo že poudarili, da je bilo to nepotrebno. Prav je, da zahteva država znižanje cene premoga. Še več. Njena dolžnost bi bila, da bi že davno preiskala razmere pri TPD, da bi ugotovila zanesljiv dejanski stan in potem definitivno uredila rudarsko vprašanje. Toda izkušnje govore drugače. Z malimi izjemami je stal režim vedno na strani družbe. Režim ni trenil niti z očesom, ko je pričela TPD z dalekosežnejšo redukcijo delavstva in zniževanjem plač. Zato je več kot predrzno, če zahteva kak režimski list, da bi moralo biti delavstvo z vso dušo z vlado v zadnjem boju. Boj je izzval režim, ki je na las podoben prejšnjim režimom. Ali se upa kdo trditi, da so bili ti režimi demokratični in naklonjeni delavskim slojem? Vlada tudi ni podala nikakega točnega pojasnila. Ali je potem čudno, da ima javnost občutek, da se bije v sedanjih borbi le boj med dvema kapitalističnima strankama, katerega cilj je le ta, katera stranka da bo imela tudi večjo besedo v TPD in s tem tudi večji dobiček. Ta sumnja je še celo utemeljena, ker je javna tajnost, da goji par gospodov režimovcev najsrčnejšo željo, da bi jim podelila Družba upravno mesto. Tantieme upravnega svetnika znašajo baje letno 360.000 Din, povrh pa še dividende. K tej zadevi pribijemo tole: Vznemirjevanje delavstva ni bilo v redu. Vlada ima dovolj, še preveč, drugih sredstev na razpolago, da bi dosegla skoraj diktatorično svoj namen.

Poudarjali smo tudi to, da je nevarnost, da bo plačal sporazum rudar. Vprašanje je, če bo Družba v resnici toliko izgubila, da bi bil gospodarski obstoj Družbe v nevarnosti, če ne krije 15 odstotne izgube s tem, da podaljša delovni čas ali pa da zniža plače rudarjev. Po mnenju tistih, ki družbo poznajo, bi znižala Družba lahko še več pri cenah premoga. Naj govore številke: Leta 1924 se je nakopalo premoga v revirjih TPD 560 tisoč ton. Ta premog predstavlja vrednost 431.642.450 Din. Produktivni stroški so pa znašali v tem letu 199 milijonov 670.612. Če prištejemo k izdatkom še davek v znesku 16 milijonov dinarjev, so znašali celokupni izdatki v letu 1924 Din 215.670.612. To-

rej Družba je imela čistega dobička okrog 215 milijonov dinarjev.

V letu 1925 se je produkcija premoga zmanjšala za 41.760 ton, ali v denarni vrednosti Din 11.636.000. Ker so ostali produkcijski stroški isti kot v letu 1924, je imela Družba v tem letu kljub temu čistega dobička čez 200 milijonov dinarjev.

V letu 1926 se je pa število delavcev zmanjšalo za 2700, ostalim so se pa s 1. aprilom 1926 znižale plače za 20 odstotkov. Če napravimo natančen račun, vidimo, da se je znižalo število rudarjev za 32 odstotkov, produkcija je pa padla le 11 odstotkov, se je dobiček TPD povečal za približno 21 odstotkov. Jasno je, da ima Družba velike dobičke in da ti dobički vedno rastejo.

Da pa imamo še jasnejšo sliko, moramo pomisliti tudi to, da zna TPD faktičen dobiček izredno prefrigano skrivati. Znano je, da oddaja TPD veliko del inženirju Dukiču. Znano je pa pravtako, da dela inženir Dukič z velikim dobičkom.

Les, katerega potrebuje Družba, kupuje neka družba treh gospodov. Šele od teh gospodov ga dobi TPD. Ti gospodje zopet kujejo dobičke. Nekateri trde, da so našeta podjetja v prvem kolenu v sorodstvu s TPD. Iz tega se razvidi, kako neutemeljena je zahteva Družbe, da se naj podaljša delovni čas ali pa znižajo plače delavcem, da krije 15 odstotni popust pri ceni premoga.

Delavstvo bo moralo napeti vse moči, da se preprečijo te nakane. Poudarjamo: Tu gre za življenska vprašanja vsega delavstva. Vsled tega je potrebna skupna akcija, katero naj vodi Delavska zbornica v Ljubljani.

Političen pregled.

Doma.

Boj med Pašičem in Maksimovičem postaja vedno večji. Maksimovič hoče za vsako ceno priti na površje. Pretekli teden je bil več dni na Bledu, da bi si pri kralju zagotovil svoj položaj. Hoče si izposlovati zagotovilo, da bi on dobil v slučaju volitev volivni mandat.

Radikali-Pašičevci hočejo svojega šefa Pašiča na vsak način spraviti nazaj na prestol. Za ta slučaj je seveda treba, prvič, spraviti z ministrske stolice Uzunoviča, drugič pa, zavrniti vse čakalce za mesto predsednika, predvsem Maksimoviča. Da se nobeden teh čakalcev kakor tudi ne Uzunovič, ne bo zlepa umaknil, je popolnoma jasno.

Ves zanimivi boj Pašičevcev za vlado ima svoje jedro v tem, da vržejo sedanjo vlado. To pa ni preveč lahko, ker ima Uzunovičeva vlada od vseh dosedanjih vlad v Jugoslaviji za seboj najmočnejšo parlamentarno večino. Torej je edina nada Pašičevcev-vladinovec, da to večino razrušijo in spravijo Uzunoviča v manjšino. Na kakršenkoli način naj bi se doseglo, jim je vse eno, samo da pride Pašič zopet na vlado.

V tej intrigantski igri pomaga stari Aca Stanojevič. Govori se o novih kombinacijah, in sicer naj bi iz vlade zleteli Radičevci, ki naj bi se razcepili še nadalje. Govori se namreč, da bi v slučaju, če bi Nikič ostal v vladi, pristopilo k njemu še 10 Radičevih poslancev.

V splošnem ima naša notranja politika oboje boja za moč strank, ne pa oboje dela za dobrobit države, za povzdigo gospodarstva in za zboljšanje težavnega položaja nižjih slojev.

O krizi tovarniškega delavstva.

Z ozirom na predstoječi »Prvi kongres tovarniškega delavstva«, ki bo zboroval 16. in 17. oktobra 1926. v Trziču na Gorenjskem, si je postavilo naše glasilo nalogo, da ta čas posveča posebno pažnjo tovarniškemu delavstvu, kar naj tovariši drugih strok dobro razumejo in blagohotno oproste.

Mnogokrat smo že naglasili in tudi nesporno dejstvo je, da je baš tovarniško delavstvo jedro splošne delavske armade. Prav tako nesporno pa je tudi dejstvo, da se nahaja delavstvo Slovenije že nekaj let sem na splošno v krizi. Ako je torej na eni strani tovarniško delavstvo jedro splošne delavske armade, na drugi strani pa se delavska armada na splošno nahaja v težki krizi, sledi iz tega, da je v krizi predvsem tovarniško delavstvo. Ako torej premagamo krizo tovarniškega delavstva, jedra delavske armade, smo premagali s tem že splošno, glavno delavsko krizo, preostale pa nam bodo v rešitev le še posebne (specialne) krize posameznih drugih strok. Zato je prav in nujno potrebno, da posvečamo tovarniškemu delavstvu kar največjo pažnjo, kajti od tega bo imelo nedogledne koristi celokupno delavstvo.

Kje so torej vzroki krize tovarniškega delavstva?

1. S postankom Jugoslavije je slovensko tovarniško delavstvo izgubilo svojo bistveno moč in oporo, ker so bile mahoma prerezane vezi z dunajskimi centralami, v katerih je bilo organizirano češko in nemško delavstvo, ki nadkriljuje slovensko v vseh ozirih. V Zagrebu in Belgradu takih central ni bilo, kolikor so se organizirale po vojni, so bile bolj muhe enodnevnice, preštudirane bolj na politične učinke, ki pa so v danih razmerah morali nujno izostati. Slovensko delavstvo bi bilo dejansko moralo postati nositelj delavskega gibanja za celo Jugoslavijo. Zato pa je bilo in je še številčno, gmotno in moralno prešibko.

2. Jugoslavija je nova država, nastala iz cele mešanice upravnih sistemov. Če vsled tega je izključen normalen strokovni boj, ali da smo skromnejši: strokovno trenje. Če pa premislimo, kakšen obseg (dimenzije) zavzema pri nas državnopravno vprašanje, vprašanje ali bo naša država urejena centralistično, avtonomistično ali zvezno (federalistično), potem nam šele postane nazorno

jasno, zakaj do strokovnega trenja med oblastmi, podjetniki in delavstvom zaenkrat sploh priti ne more. — Da ne bo kdo sklepal napačno: Slovensko delavstvo si ne želi trajnega usidranja kateregakoli državno-pravnega sistema (centralizma!), — ne! Ono je na zakonodajni avtonomiji predvsem interesirano! Dejstvo pa je, da državnopravni boj zahteva žrtev tudi od delavstva, in to je tudi en važen vzrok, ki pospešuje krizo tovarniškega delavstva. Dokazov tu ne navajamo, jih je preveč, za ta članek.

3. Slovensko tovarniško delavstvo je strokovno premalo izobraženo. Da ne bo zamere: Je pismeno. Zna brati in pisati: Pesmi poje in na odrh nastopa. Ta ali oni še celo pesnikuje. Da bi pa poznalo zakonite določbe, njega se tiče, — tega pa ne in ne! Vprašajte, koliko obratnih zaupnikov, koliko odbornikov, koliko organiziranih članov (!) pozna določbe ZZZ, ZOZD, OR, PR itd. itd.! Nič, nič, nič!

4. Slovensko delavstvo je bilo navajeno dveh bogov: dr. Janeza Krika in imenskih bratov Kristanov. Še vedno napačno misli, da bo od zgoraj prišla rešitev. Seveda! A če si sam ne boš pomagal, ti tudi Bog ne bo. Tudi če bi danes imeli 12 takih ljudi, bo eden izmed njih Juda iz Kerijota, drugih 11 pa ne bo moglo biti kos ogromni nalogi, ako delavstvo samo ne bo zgrabilo za delo.

5. Slovensko tov. delavstvo smatra delavske sindikate za predmet izrabljanja, češ: da se organiziramo, plačujemo članarino in naročnino za list, pomagajte nam! Če nam prej ne pomagate, z Bogom govorniki in strokovni tajniki! Zakaj tako? Zato, ker mislijo, da je organizacija načelstvo in strokovni tajnik, ne pa članstvo! Vsota enotnih mnenj in teženj članov je organizacija, načelstvo je izvršilni organ, a strokovni tajnik njegov uradnik, ki sprejema vase vse želje članov in jih po možnosti udejejuje. Dokler tovarniško delavstvo ne bo uvidelo, da je najprej organizacija in delavski tisk, potem šele uspehi, bodo pri nas še vedno krize, težke krize!

6. Tovarniško delavstvo je ta čas drvelo za komunističnimi in socialističnimi demokrati. Ti so najbolj slikali hudiča na steno in največ obljubovali. »Črnuhom« ni zaupalo. A v krizi sta Moskva in Amsterdam prepustila delavstvo samemu sebi, dočim

Drugod.

Najvažnejši zunanjepolitični dogodek je sprejem Nemčije v Društvo narodov. Ves dolgoletni boj v Društvo narodov, ali naj se tudi Nemčija sprejme, se je letos končal. Evropa stopa s sprejetjem Nemčije v Društvo narodov v novo dobo, kajti s tem se ponovno zagotavlja utrditev svetovnega miru. Nemčija hoče živeti z vsemi sosedi v medsebojnem zaupanju. Sprejem pomeni veliko zblizanje med dvema največjima sovražnikoma, Francijo in Nemčijo. Čeprav je sicer še na papirju napisano prisrčno prijateljstvo daleč od uresničenja, vendar pomeni vstop prve začetke novega prijateljstva.

Praktična posledica vstopa Nemčije v Društvo narodov se bo pokazala zlasti v Porenju. Francoski zunanji minister Briand se je z nemškimi zunanji ministrom Stresemannom že pogajal, da bi se število francoske vojske v Porenju znižalo.

Iz Društva narodov je izstopila Španija. Zakaj da je to storila, še ni pojasnila. Nekateri mislijo, da bo pri-

čela Španija spet sodelovati v Društvo narodov, ko se bo otresla diktature.

V soboto je bil na italijanskega ministrskega predsednika izvršen drugi atentat, in sicer z bombo. Atentator je mlad Italijan iz južne Italije. Mussolini se je vozil v avtomobilu v vladno palačo. Na trgu je vrgel atentator proti avtomobilu bombo, ki je padla ob avtomobilu na tla in tam eksplodirala. Mussoliniju se ni ničesar zgodilo, ampak je srečno ušel, pač pa je bilo ranjenih par ljudi. Atentator je hotel pobegniti, pa so ga prijeli. Pri zaslišanju je povedal svoje ime, katerega pa je pri drugem zaslišanju spremenil. Izjavil je, da bo ob prvi priliki svoje izjave spet preklical in dal druge. Politično pripada atentator anarhistom.

Vsled atentata je prišlo v Italiji do malih izgredov. Fašisti so namreč porabili priliko, da se znosijo nad svojimi političnimi nasprotniki. Sicer je Mussolini odredil, da se red in mir v državi z represalijami ne smeta motiti.

delavstvo tako šikanirati, zato pride na vsakih pet delavcev en mojster ali priganjač. Sicer pa, dokler ne bo imel delavec dovolj smisla za solidarnost napram svojim tovarišem in za organizacijo, bo vedno tako in še huje, kakor so zgoraj navedena dejstva. Razmere nas vedno bolj spominjajo na resničen izrek: V slogi je moč! — Vsak delavec naj bo član svoje strokovne organizacije!

Strokovna zveza rudarjev.

Trbovlje. Težki dnevi so prišli za rudarsko delavstvo. Niso se še izravnale vrzeli iz prve redukcije v našem gospodarskem oziru, obeta se še večja nevarnost, da obrat popolnoma ustavi, kot je to že storila pri nekaterih svojih rudnikih TPD. Pretečeni teden smo praznovali v sredo in soboto. Gospodje, ki se na tak nečloveški način igrajo z usodo tisočev delavskih družin, pač ne vedo, kaka beda se nahaja med delavci in njihovimi otroci, ki hočejo vsak dan kruha, ali jim preti nevarnost, da jim ga skrbni oče ne bo mogel dati, ker mu ga njegov predstojnik na tako krut način odteguje. Rudarji, delavci, dvanajsta ura nam bije, zdramite se že vendar in oklenite se trdno svojih strokovnih organizacij, da boste zamogli rešiti sebe in svoje družine, ki propadajo z dne v dan. V interesu vse slovenske javnosti bi bilo, da pripomore k čimprejšnji rešitvi tega neznosnega stanja, katere posledice bodo trpeli tudi drugi gospodarski krogi.

Državni cestarji.

Kongres drž. cestarjev v Celju. V nedeljo dne 12. t. m. je zboroval v Celju prvi kongres drž. cestarjev. Udeležili so se kongresa v lepem številu zastopniki drž. cestarjev iz Prekmurja, Maribora, Mežiške doline, Celja, Posavja, Gorenjske, Dolenjske in iz Ljubljane. Kongres je celodnevno obravnaval pereča socialna in gospodarska vprašanja nižjih drž. uslužbencev, posebej pa še pereča strokovna vprašanja drž. cestarjev v naši državi. Ob koncu kongresa se je vršil redni letni občni zbor društva drž. cestarjev. Sklepe kongresa in resolucijo ter novi odbor društva priobčimo v prihodnji številki »Pravice«.

Viničarji.

Sv. Miklavž. Neizprosna smrt nam je zopet ugrabila enega naših članov. Dne 7. septembra 1926 je preminul po daljši mučni bolezni tovariš Alojz Rozman, oče našega zveznega tajnika Petra Rozmana, v 58. letu starosti. Pokojni je bil tudi član Posmrtniškega sklada. — Počivaj v miru, dragi tovariš in naj Ti bo zemljica lahka!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Iz tajništva. Vse skupine opozarjamo na pravkar odposlano okrožnico, glede prvega strokovnega kongresa tovarniškega delavstva, ki se bo vršil dne 16. in 17. oktobra v Trzinu. Ker so v okrožnici važna navodila o pripravah, agitaciji, o ravnanju pri polovični vožnji in celoten program kongresa, naj skupine po prejemu okrožnice takoj skličejo sestanke, na katerih naj se delavstvu okrožnica prebere in še posebej poudarja namen in pomen kongresa. Skupine naj redno poročajo zvezi, kaj so ukrenile z ozirom na prejete okrožnice. Če hočemo, da bo kongres dosegel svoj namen, tedaj moramo na delo vsi, ker le z delom bomo pokazali pravo stanovsko zavest in solidarnost v boju za delavske interese.

Jesenice. V četrtek, dne 9. t. m., se je vršilo pri nas lepo zborovanje skupine Strokovne zveze tovarniškega delavstva, na katerem je poročal gl. tajnik JSZ tov. Gajšek o sodobnih nalogah naše delavske strokovne in kulturne organizacije z ozirom na vedno slabši položaj našega delavstva in z ozirom na brezbriznost moderne družbe za življenje in dobrobit delovnih stanov. Tovarišica Marjanca Rozmanova je v lepem govoru podala načrt dela za žensko izobrazbo in vzgojo delavskih otrok. Oba govornika sta žela za svoja izvajanja veliko

odobrovanje navzočih. Razvila se je živahna debata, v katero sta posegla tudi preč. g. župnik in tov. Pukšič. Na zborovanju se je občutila potreba, da se taki sestanki vrše večkrat, ker ti vlijejo našim odbornikom in članom nove korajže in volje za delo, razčistijo se mnoga nejasna vprašanja, kar vedno znova poživi in utrdi našo organizacijo. Na tem zborovanju se je gotovo postavil temelj naši delavski kulturni organizaciji in storil se je sklep, da se bo še to zimo osnovala na Jesenicah Krekova socialna šola, iz katere naj izidejo novi ljudje, ki bodo kos težkim nalogam delavskih zaupnikov, voditeljev naših delavskih institucij in organizacij. Daj Bog, da se uresničijo vsi naši nameni in sklepi!

Trzin. V petek 10. septembra se je odpravilo delo vsemu delavstvu usnjarske tovarne K. B. Mally. To se pravi, da bo čez 14 dni zopet 20 ljudi več brezposelnih. O vzrokih propada tega podjetja bi se dalo mnogo pisati, kar pa naj se prihrani za bodoče. — V čevljarški tovarni Mally in Demberger je bil odpuščen Jožef Hafnar, čevljar. Vzrok je najbrž starost, ker drugega vzroka ni bilo. Je to zelo slabo spričevalo za podjetje. Kapitalizem je brez srca, inozemec mojster pa tudi. — V tovarni Peter Kozina pa je bil odpuščen Franz Ziller radi tega, ker se je šel umivat 7 minut pred določenim časom. Seveda, da se more

V. Pitako:

Janez Krek.

(Hermann Wendel: Aus dem süd-slawischen Risorgimento.)

(Nadaljevanje.)

Ponovno poudarjanje hrvatsko-slovenske enotnosti bi lahko izgledalo kot omejitve na Jugoslovane rimskokatoliške vere v nasprotju s pravoslavni rojaki. A istočasno je zavest nacionalne enotnosti Hrvatov in Srbov stopala vedno silneje na dan, in tako so že po matematični formuli o dveh številih, ki sta tretjemu enaki, padli skupaj tudi Slovenci in Srbi, ko so enkrat Hrvat in Slovenci, drugič zopet Hrvat in Srbi razglašali in poudarjali nacionalno enotnost. Za srbski narod je čutil Krek tako neposredno bratsko, da je marsikateri v stranki nevoljno gledal na »srbofilac«. Poln visokega spoštovanja pred nezlomljivo življenjsko silo in neupogljivim zaupanjem v bodočnost težko preskušane srbskega naroda, je slavil svojim poslušalcem napredek srbskega kmetijskega stanu v Kraljevini po letu 1905. in hvalil »najmodernejši evropski združni zakon«, ki ga je belgrajska skupščina sprejela takoj v začetku razvoja. S posebnim zadovoljstvom je novembra leta 1912. priznal v državnem zboru svoje

krvno sorodstvo z balkanskimi Slovani, katere puhla pamet črno-rumenih filistrov zasmehuje kot narod ušivcev, in je iznesel, da je v sramotnem nasprotju z Avstrijo srbski narod ušivcev z zakonom odločil četrtino čistega dobička svoje razredne loterije v korist kmetiskim zadrugam. Vprav tedaj se je bavil z ureditvijo bolgarskih kurzov v Ljubljani in snoval načrt splošnega jugoslovanskega zborovanja v Sofiji. Med Triglavom in Pontom stanujoče milijone je smatral za celoto, da mu ni bilo mogoče reči: tukaj končajo Slovenci in pričnejo Hrvati, tukaj nehajo Srbi in začnejo Bolgari!

Že pred Krekom, ki je videl pravo rešitev vprašanja v popolni združitvi ločenih bratov, je bilo med Slovenci o tem mnogo govorjenja in pisanja. V spisu »Slovenci kaj čemo« je zagovarjal dr. Vošnjak združitev Slovencev, Hrvatov in Srbov, in sestanek vodilnih mož Kranjske, Koroške, Štajerske, Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Vojne krajine in Vojvodine ob priliki občnega zbora »Slovenske Matice« 1. decembra 1870 je rodil ljubljanski jugoslovanski program. Zaklical je Slovence, Hrvatom in Srbom podonavske monarhije, da na podlagi enotnosti, ki se kaže v nacionalnem čuvstvanju in jeziku, zastavijo vse moralne in materialne moči v doseg enotnosti na literarnem, gospodarskem in političnem polju. Novembra

leta 1909. si je socialistično zborovanje, na katero so razen slovenskih prišli tudi delegatje iz Dalmacije, Hrvatske in Bosne, nadelo za cilj »popolno nacionalno združitev vseh Jugoslovancev brez ozira na različnost imena, veroizpovedi, pravopisa in narčij ali jezikov«.

Dolgo Krek ni hotel dvomiti, da je zedinjenje njegovega naroda možno z in v habsburški državi. Ne da bi se oddaljil od svojih nikakor ne neumnih osnovnih stavek in brez sledi nizke zahrbtnosti, se je vedno kazal, da je naklonjen prilagoditi v politiki premikanje črt krajevnemu terenu in dasi se je smatralo za neke vrste napako pri tvoritvi parlamentarnih večin že v naprej upirati se vladi, kakor tudi vdati se brez nadaljnega. Prava njegova umetnost je bila dobiti kaj za narod koristnega s spretno razdelitvijo moči. Tako ni v naprej vzel v račun onega strašnega potresa evropskih tal, ki je edini mogel na razvalinah habsburškega prestola prineesti zedinjenje vsem Jugoslovancem. A čutil je, da je notranje ločen od pristašev svoje stranke, ki so se obešali Habsburgovcem za vrat in upregli slovensko in jugoslovansko misel v voz »katoliške velesile Avstro-Ogrske«, ki so oklicali podonavsko monarhijo za »zastopnico katoliško-slovenske kulture proti nestrpnemu orientalsko-pravoslavnemu slovanstvu«, in tako so nevede vršili vse

Papirničarji v boju za svoje pravice.

Ena najbolj strumnih, enotnih in delavnih organizacij Jugoslovanske strokovne zveze je bila vedno Zveza papirniškega delavstva, katero je tvorila vedno ogromna večina vsega delavstva Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode. Ni čuda, da je taka organizacija priborila delavstvu boljši položaj in delovne pogoje kakor so obstajali v mnogih drugih podjetjih, kjer je bilo delavstvo razbito na razne socialistične frakcije. Zadnje čase Zveza papirniškega delavstva ni zaznamovala večjih gibanj in bojev s podjetjem, vsled česar je tudi prejšnja borbenost in živahnost papirniškega delavstva nekoliko pojenjala. Zadnje dni pa se je zgodilo nekaj, kar je razburilo celokupno papirniško delavstvo, ki je stopilo takoj kompaktno na branik svojih pravic. Uprava Združenih papirnic je namreč izdala »Delovni red«, ki je bil od družbe podpisan že 24. decembra 1925. in istega leta, na Silvestrov dan, ga je odobrila tudi Inšpekcija dela v Ljubljani. Ta »Delovni red« je izdala uprava Združenih papirnic ne da bi bila pri sestavi sodelovali delavski zaupniki. S tem »Delovnim redom« hoče odpraviti upravo Združenih papirnic mnogo pravic in ugodnosti, katere si je delavstvo s pomočjo svoje strokovne organizacije priborilo v zadnjih sedmih letih na podlagi med delavstvom in podjetjem sklenjenih kolektivnih pogodb. Končno ta »Delovni red« tudi ne soglašava v mnogih točkah z zakonskimi predpisi, v mnogih točkah pa je tako reakcionaren in krivičen, da ga niti eden papirniških delavcev ne more sprejeti. Ne vemo ali je uprava Združenih papirnic bila mnenja, da Zveza papirniškega delavstva ne obstoja več in, da bo delavstvo ta udarec v obraz preneslo hladnokrvno in da ne bo znalo kakor vedno poprej kompaktno in odločno braniti svojih težko pridobljenih pravic in svoje eksistence? Zgodilo se je, kar je bilo pričakovati. Na praznik dne 8. septembra 1926 se je celokupno papirniško delavstvo kolikor ni bilo zaposlenega, spontano zbralo na protestna zborovanja v Vevčah in Preski, na katerih je to delavstvo zopet odločno izgovorilo svoj protest proti vsakemu omejevanju svojih pravic in poudarilo svojo odločno voljo, boriti se do zadnjega z vsemi silami in svoji strokovni organizaciji za svoje pravice.

Na shodu v Vevčah je podal kritiko »Delov. reda« v detaljih glavni tajnik JSZ tov. Gajšek, na shodu v Preski pa strokovni tajnik tov. Lombardo. Na obeh zborovanjih je bila enoglasno in z velikim odobravanjem sprejeta sledeča resolucija:

(Dalje.)

Delavstvo Združ. papirnic Vevče, Goričane in Medvode, d. d. v Ljubljani, zbrano na shodih dne 8. septembra 1926 v Vevčah in Preski, soglasno ugotavlja:

1. Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode, d. d. v Ljubljani, so izdale in med delavstvo razdelile nov »Delovni red«, ki ga je potrdila tudi Inšpekcija dela v Ljubljani, s pozivom, da ga vse delavstvo podpiše dne 10. septembra t. l.

2. Ta »Delovni red« po svoji vsebini ne odgovarja predpisom Zakona o zaščiti delavcev in drugim tozadevnim naredbam ter v mnogih točkah takim predpisom celo nasprotuje.

3. Pri sestavi tega delovnega reda niso sodelovali delavski zaupniki, kakor določa § 109. Zakona o zaščiti delavcev niti ne zastopniki v papirnicah obstoječe legitimne delavske strokovne organizacije.

4. Ta »Delovni red« v mnogih točkah nasprotuje delovnim pogojem in pravicam delavstva, ki jih je uživalo delavstvo do sedaj na podlagi med delavstvom in podjetjem sklenjenih in še vedno veljavnih kolektivnih pogodb.

Z ozirom na zgoraj navedena dejstva celokupno delavstvo Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode, d. d. v Ljubljani, takega delovnega reda ne vzame na znanje, ga odločno odklanja, upravi Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode, d. d. v Ljubljani, pa priporoča, da povabi čimprej na posvet in k sodelovanju zakonite delavske zaupnike iz obratov, da se izdela sporazumno dober in pravični delovni red.

Resolucijo so podpisali delavski zaupniki iz Vevče, Goričan in Medvod, Jugoslovanska strokovna zveza pa jo je s svojim dopisom dostavila generalnemu ravnateljstvu Združenih papirnic, Inšpekciji dela v Ljubljani in Delavski zbornici s pripombo, da je resolucija splošna in da bodo meritorno kritiko in protipredloge predložili generalnemu ravnateljstvu ob prvi priliki delavski zaupniki.

Ako bo uprava Združenih papirnic upoštevala voljo in željo delavstva, bo dobro za obe strani, ako pa nam bo uprava Združenih papirnic vsilila nov boj, ga bo vse delavstvo mirne duše sprejelo ter hoče v svojih enotnih in znova strnjenih vrstah odločno braniti svoje stare pravice.

K XI. kongresu nemških kršč. strokovnih organizacij.

(Dalje.)

Mladinsko vprašanje.

11. kongres krščanskih strokovnih organizacij priznava napredujoči razvoj mladinskih organizacij v večini zvezah. Pozdravlja ta razvoj in izraža obenem upanje, da se bo posvetila v vseh zvezah mladinskemu vprašanju največja pažnja.

Organizacije morajo smatrati za prvo dolžnost, da vzgoje delavsko mladino za izvrstne poklicne delavce, da jo združijo v strokovnih organizacijah, da jo organično spoje z narodom in državo. Vzgoja značaja mora korakati v isti vrstni z izobrazbo duha. Vzgoja in izobrazba se morate vršiti v najožji zvezi z verskimi mladinskimi društvi.

Posebna ljubezen in skrb se mora posvetiti brezposelni mladini. Če se ne posreči, da sprijaznimo mladega človeka z njegovo trdo usodo; če se ne posreči, da nudimo v času brezposelnosti mladini še nadalje strokovno izobrazbo, ne izgubimo le teh dragocenih sil za narod, ampak se bodo udejstvovala te sile v razkrajajoči negaciji.

Uspah mladinske organizacije zavisi tudi od materialnih predpogojev. Vsled tega se morajo ti pogoji kolikor toliko doseči potom tarifnih pogodb.

Delovni čas pri mladini mora biti tako urejen, da ne bo oropana svojih telesnih moči. Vsled tega se mora prilagoditi delovni čas telesnim in duševnim zmognostim mladine.

Priporiti se mora tudi nepretrgan plačan dopust v smislu zahtev odbora nemških mladeniških zvez.

Mladinsko varstvo in strokovna izobrazba se morata pri mladini z vso silo podpirati. Predvsem se mora zahtevati od državne vlade, da izda poseben zakon, ki bo uredil poklicno izobrazbo.

Kongres naproša predsedstvo splošne zveze, da ustvari poseben odbor, ki se bo pečal z zadevo poklicne izobrazbe in ki bo deloval na izdelavi posebne strokovne mladinske literature.

Nasproti netočnim poročilom, katere od časa do časa razširjajo razne industrijske zveze delodajalcev, izjavlja kongres, da so krščanske strokovne organizacije interesirane v najvišji meri na ustvaritvi strokovnega delavskega naraščaja, ki bo močan v številčnem in kvalitativnem oziru.

Tedenske novice.

Nov komisar nad TPD. Vlada je imenovala za komisarja pri TPD g. Albina Prepeluha. Prav. Toda naravnost smešno je, s kako pompoznostjo in očividnim poudarkom pišejo o tem režimski listi. Mi smo mnenja, da naj pokaže novi komisar prej sadove svojega delovanja, potem bomo pa izpregovorili besedo. Ob priliki svojega nastopa se je obregnil tudi ob Delavsko zbornico. Kakor smo informirani, je bil gospod popolnoma postrežen s podatki, ki jih je zahteval. V uradu tudi ni bil nikak smrkavec, ampak že starejši in dovolj kvalificiran uradnik. Postopanje g. Prepeluha v tem slučaju nič ne imponira.

Čudni demokratje. Človek kar debelo gleda. Razni režimski listi so začeli iznašati v javnost vesti, da je v Delavski zbornici vse narobe in v neredu ter zahtevajo komisarja. Ne bomo rekli, da je vse zlato. Toda kdo si upa trditi, da je celotno ravnateljstvo nesposobno in nezmožno. Dejstvo pa je, da delujejo dosedaj vse stranke vzajemno in da so zastopniki raznih organizacij dovolj sposobni, da bodo preprečili ali pa odstranili kak napake, če se pojavijo. Konstatiramo, da ni niti najmanjšega povoda za razpust DZ ali pa za vpostavitve komisarja. Delavstvo bo znalo braniti pravice svoje najvišje institucije ter javno označiti tiste, kateri hočejo to institucijo uničiti. Slovenskim radičevcem pa svetujemo, da preskrbe svoje koritarje kje drugje. Delavstvo jih ne potrebuje.

Kulturno-prosvetni odsek DZ za Slovenijo. V več člankih smo povdrali veliko važnost izobrazbe za delavstvo. Tega se zaveda tudi DZ, vsled česar je ustanovila poseben odsek — prosvetni odsek —, ki naj skrbi za sistematično vzgojo delavstva. Odsek že posluje. Ima lastno knjižnico, veliko revij ter je priklical v življenje že več odsekov. Dramatični odsek bo pričel s poučevanjem v najkrajšem času; istotako je na skorajšnjem vidiku knjigovodski tečaj. Našim somišljenikom prav toplo priporočamo, da se poslužujejo v polni meri prilik, ki jih nudi prosvetni odsek. V boljše razumevanje o namenu kulturno-prosvetnega odseka, kojega načelnik je tovariš dr. Milavec, priobčujemo pravila odseka.

Nepričakovana smrt. V nedeljo dopoldne se je vozil po jezeru na Bledu kemigraf Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani, Drago Moser, doma z Dunaja. Med vožnjo pa so opazili nekateri veslači, ki so bili v njegovi bližini, da leži mož na dnu čolna in se niti ne gane. Ko so pripeljali čoln k bregu, je poklicani zdravnik ugotovil, da je Moserja zadela kap.

V hlevu rojeni trojčki. Bivši dobroljček Ilija Pejović stanuje s svojo ženo in dvema otrokoma v hlevu na posestvu grofa Sečenjija v Ruskem selu v Banatu. 4. avgusta se je tema zakoncema pomnožila družina kar za trojčke, ki so vsi zdravi.

Nesreča na lovu. Na lovu pri Ormožu je bil obstreljen sin tamkajšnjega tovarnarja usnja Josip Kralj. Poškodbam je par dni nato podlegel.

Nesreča pri kopanju. 10 letni Stan-ko Vilček, sin rudarja iz Laškega, je

pri kopanju v Savinji, in sicer pri skakanju v vodo trčil z glavo ob kamen, da si je razbil lobanjo. Dečka so prepeljali v celjsko bolnico.

Zasuti delavci. V bližini tovarne cementa v splitski okolici so popravljali delavci cesto. Nenadoma se je vdrl zemeljski plaz in osem kubičnih metrov zemlje in kamenja se je začelo valiti z veliko naglico v bližnji jarek. Zemlja je zasula sedem delavcev, izmed katerih so bili trije mrtvi in štirje težko poškodovani.

Smrtna nesreča. V Franzovem mlinu v Mariboru se je smrtno ponesrečil pomožni delavec Ignacij Jerič. Na ročnem vozičku je prevažal vreče z moko. Pri prehodu z lesenega mostiča na cementni tlak se je spodtaknil in padel. S senci je priletel na drug voziček in na mestu mrtev obležal.

Povišanje poštnih pristojbin. S prvim oktobrom bodo povišane poštnje pristojbine in menda zaenkrat samo za tri mesece. Preko poštnih znamk do 10 Din se bo natisnila znova vsota, ki bo odgovarjala novi ceni znamke. Povišanje bo znašalo pri znamkah za 0.25 Din — 0.25 Din, pri znamkah od 0.50 do 10 Din — 0.50 Din, pri znamkah za 10, 15, 20 in 30 Din — 1 Din in pri dopisnicah za 0.50 in 1.50 Din — 0.50 Din.

Težka avtomobilska nesreča. Nekemu avtomobilu, ki je vozil iz Splita proti Zadru, je na poti počila pnevmatika. Avto je radi tega izgubil ravnotežje in se je prevrnil. Vsi potniki so padli ven. Ena gospodična je bila na mestu mrtva, drugi potniki pa so bili vsi težko poškodovani.

Velika železniška nesreča v Chicagu. Nek potniški vlak je pridrvel s polno paro na postajo Clybourn-Chicagster se zaletel v drug tam stoječi vlak. 15 oseb je bilo mrtvih, 120 pa težko ranjenih.

Finančni stražnik umorjen. Ob nekem jarku v Ceršaku pri Št. Ilju so našli mrtvega z razbito lobanjo finančnega stražnika Resnika. Kolikor se je moglo dognati, je pokojni zalotil dva tihotapca, ki pa sta se ga lotila ter nadvladala. Eden mu je zadal smrtni sunek z nožem, drugi pa ga je s kopitom njegove puške udaril po glavi.

Samomor. Pri postaji Jakob-Krapinske toplice se je zastrupila 17 letna Terezija Štrbucelj, doma od Sv. Lenarta pri Trbovljah. Izpila je najprej stekleničico lizola, nato pa se je vrgla pod vlak. Kolesa so ji odrezala glavo in odtrgala desno roko.

Nesreča. Na Doberni v Trbovljah se je težko poškodovala delavka Ramšak. Zlomilo ji je obe nogi. Prenešana je bila v novo bolnico.

Dva pastirja umrla vsled kačjega pika. V vasi Drenovo pri Sarajevu sta dva pastirčka čuvala čredo ovac. Nenadoma je enega pičila kača. Tovariš mu je priskočil na pomoč in hotel ubiti kačo s kolom. Ko pa je prvič zamahnil, se je kača preplašila, se zakadila v njega in pičila tudi njega. Oba pastirčka sta že naslednjega dne umrla.

Požar v kinematografu. V nekem irskem kinematografu je nastal požar. Število žrtev tega velikega požara znaša 51 ljudi. Med smrtno ponesrečenimi je 20 otrok.

Število organiziranih fašistov. Po italijanskih službenih poročilih znaša celokupno število organiziranih članov fašistovske stranke 931.321.

Pravilnik

kulturno-prosvetnega odseka Delavske zbornice za Slovenijo.

§ 1.

Delavska zbornica za Slovenijo ustanovi na podlagi § 37. točka 9. zakona o zaščiti delavcev in čl. 5., točke 10. pravil Delavske zbornice za Slovenijo svoj kulturno-prosvetni odsek s sedežem v Ljubljani.

§ 2.

Naloga kulturno-prosvetnega odseka je, da kot pomožen organ Del. zbornice za Slovenijo, po njenem pooblastilu in po določbah tega pravilnika podpira in se zanima za splošno kulturno, prosvetno, umetniško in zdravstveno-sportno povzdigo delav-

cev, nameščencev in njihovega naraščaja, upoštevajoč pri tem samostojnost in iniciativnost posameznih delavskih društev.

§ 3.

Kulturno-prosvetni odsek DZ sestoji iz po enega zastopnika vsakega kluba, ki je obenem član upravnega odbora DZ, ter po enega zastopnika, ki ga določi vsak klub v sporazumu s svojo kulturno centralo iz kroga kulturnih delavcev, ki niso člani upravnega odbora DZ.

Poleg teh 6 članov sta v kulturno-prosvetnem odseku še tajnik DZ in kulturno-prosvetni referent DZ, in sicer s posvetovalnim glasom.

Odsek se konstituira v predsednika, podpredsednika, tajnika in odbornike. Tajnik odseka je kulturno-prosvetni referent DZ. Blagajnik DZ je obenem blagajnik kulturno-prosvetnega odseka, ki vodi blagajniške posle ločeno od blagajniških poslov DZ.

Kulturno-prosvetni odsek se sestaja vsak mesec, po potrebi večkrat. Seje sklicujeta predsednik in tajnik sporazumno.

Sklepa se soglasno. V slučaju, da ne pride do soglasnega sklepa, reši sporno vprašanje upravni odbor DZ za Slovenijo.

Predsednik in tajnik podpisujeta vse vloge, izvzemši denarne, katere podpisujeta predsednik in blagajnik.

§ 4.

Kulturno-prosvetni odsek DZ za Slovenijo vrši svojo nalogo v smislu § 2. s tem, da a) ustanovi ljudsko in študijsko knjižnico in čitalnico v Ljubljani ter po možnosti tudi v drugih krajih Slovenije; b) preskrbi si licenco za prirejanje poučnih in kulturnih filmov; c) oskrbuje skioptične slike za svoja in društvena predavanja; d) prireja gledališke predstave za delavstvo pri znižanih cenah; e) organizira skupne izobraževalne tečaje, kakor n. pr. govorniško in predavateljsko šolo, dramatično šolo, jezikovne tečaje, tečaje za splošno elementarno izobrazbo itd.; f) prireja iz predmetov pod e) posamezna predavanja, po možnosti spojena s skioptičnimi slikami in filmi; g) proučuje in se zanima za delovanje kulturnih društev v tu- in inozemstvu in goji z njimi stalne stike, zbira tozadevne statistike, izdaja poročila i. dr.

Kulturno-prosvetni odsek podpira z denarnimi sredstvi kulturno delovanje delavskih organizacij, zastopanih pri kulturno-prosvetnem odseku proporcionalno po njihovih klubih v DZ in kontrolira uporabo teh podpor s strani društev.

Ako se izkaže za potrebno, lahko odbor s posebnimi strokovnjaki porazdeli svoje delovanje v razne specialne sekcije, kakor n. pr. filmsko, umetniško-zabavno i. dr. Te sekcije pa poslujejo le kot posvetovalni organ kulturno-prosvetnega odseka.

§ 5.

Kulturno-prosvetni odsek priredi po potrebi konference in ankete o raznih vprašanih delavske izobrazbe.

§ 6.

Vse delovanje in vse blagajniško poslovanje kulturno-prosvetnega odseka se vrši v sporazumu in pod stalno kontrolo upravnega odbora DZ za Slovenijo.

V ta namen predloži tajnik odseka prepis zapisnika vsake seje odseka upravnemu odboru DZ za Slovenijo. Vsako četrletje poda upravnemu odboru DZ točno pismeno poročilo o delovanju kulturno-prosvetnega odseka.

Blagajniško poslovanje kulturno-prosvetnega odseka kontrolira finančna kontrola DZ za Slovenijo.

§ 7.

Kulturno-prosvetni odsek v Ljubljani razpolaga s sledečimi sredstvi: 1. s stalno letno ali izredno podporo DZ; 2. z dohodki svojih prireditev; 3. z darili.

§ 8.

Vse funkcije v kulturno-prosvetnem odseku so častne. Tajnik odseka odnosno kulturno-prosvetni referent DZ je uradnik DZ za Slovenijo.

Ta pravilnik je sprejel upravni odbor DZ na svoji seji z dne 24. junija 1926.

Dopisi.

Jesenice. V nedeljo dne 12. septembra sta se vršila na Jesenicah dva javna shoda socialdemokratov, ki sta bila bolj slabo obiskana. Prvi shod, katerega je priredila Strokovna komisija, je zvenel v protestu na dejanja Trboveljske prem. družbe. Zigosalo se je postopanje družbe kakor vlade ter kazalo na veliko napako, ker rudarji ne razpolagajo z močnimi strokovnimi organizacijami in da je to le sad zaspanosti delavstva samega. Govoril je Štukelj. Iz govora je izzvenela samo agitacija za socialistične strokovne organizacije. Drugi shod je bil političen. Obdržala ga je Bernotova skupina. Govoril je Klemenčič ter napadal Kristana in njegovo taktiko. Očital mu je, da se veže z kapitalisti. Poudarjal je, da je bila usodna napaka, ker Kristanovci niso bili za ujedinjenje jugoslovanskega proletarijata in da je to v veliki meri omogočilo Obznano. Napadal je tudi demokrate, klerikalce itd. in seveda hotel s tem reči, da so edino oni pošteni in da naj gre vse z njimi. Mi pa vse te prijatelje dobro poznamo in so za nas vse skupaj eno in isto. Delavstvo, pokaži, da je tvoje mesto tam, kjer se ni treba umetno ujedinjevati, in to so kršč. soc. strokovne organizacije. Edino v teh vrstah bo naše delo imelo uspeh, ker se ne bo trafil čas z brezplodnim razdiranjem in udruževanjem, od česar delavstvo nima drugega kot občutek, da je bilo ogoljufano v svojih nadah.

Zagorje. V nedeljo, dne 19. septembra priredi »Ljudska stavbna druga« pri g. Jakobu Kosu v Dolenji vasi veliko vrtno veselico s sledečim sporedom: Oštarija pri debelušniku; srečlov; šaljiva pošta. — Za jestvine bo bogato preskrbljeno. Sodeluje ves čas zagorska rudniška godba. Vstopnina za osebo 5 Din. Začetek ob 3 popoldne. Ker je čisti dobiček namenjen za zgradbo delavskih domov, vljudno vabi — odbor.

Laško. V noči na 9. september je pogorelo dvoje poslopij malemu posestniku in rudarju Vengustu v Strmicah. Orožniki preiskujejo, ker se sumi, da je bilo zažgano iz maščevalnosti. Prejšnji dan pa mu je bila ukradena obleka. Nesreča je tem bolj občutljiva, ker mož-rudar nima danes stalnega zaslužka.

Trbovlje. Na dnevnem kopu Dobrna se je 8. septembra ponesrečila delavka Marija Ramšakova. Pri nalaaganju vozička se je iz strmine odvalil kos premoga in jo težko poškodoval na nogi, da so jo morali prenesti v bolnico. Odkar je prevzelo dnevni kop privatno podjetje ing. Dukiča, se zelo pogostoma pojavljajo nezgode. Vzrok temu so najbrž pomanjkljive varnostne naprave in priganjanje delavcev od strani raznih sirovih priganjačev. Tudi nima vselej pri nezgodah podjetje, za zasilno obvezo ali pomoč ponesrečencu potrebnih zdravil, katere predpisuje policijsko-zdravstveni red. Mogoče da podjetje niti tega še ne ve. Če bi bilo pa to, potem bi ga morale na to opozoriti merodajne oblasti.

Laško. Kakor posnemamo iz tullenja pivovarniške sirene, imajo pri podjetju delniške pivovarne svojo ure čisto potrte, ker tudi včasih namesto ob 8. uri že ob 8., ob 12. včasih 10 minut po 12. uri, ob 13. ob 1/4 na 1. in ob 17. uri včasih tudi do četrt ure pozneje. Dobro bi bilo, ako bi gospod upravni svetnik delniške družbe združenih pivovarn Laško in Zalec ter predsednik naše SDS pustil to uro popraviti od našega novega urarja, ki so ga gospodje iskali po svojih časopisih. To zatrdno pričakujemo od njega.

Krekova mladina.

OBCNI ZBOR »KREKOVE MLADINE« se bo vršil dne 26. septembra v Akademskem domu, Miklošičeva cesta 5, ob 9 dopoldne.

Dnevni red:

1. Volitev overovateljev zapisnika zadnjega občnega zbora.
  2. Poročilo odbora:
    - a) blagajnika,
    - b) tajnika,
    - c) predsednika.
  3. Poročilo nadzorstva.
  4. Poročilo overovateljev.
  5. Volitev odbora:
    - a) predsedstva,
    - b) nadzorstva,
    - c) razsodišča.
  6. »Krekova socialna šola« (poročila centralni tajnik).
  7. Slučajnosti.
- Polovična vožnja za udeležnike občnega zbora je dovoljena in velja od 25. do 28. septembra. Vsi delegati polnoštevilno! Predsedstvo.

Vič. V ponedeljek 20. t. m. se bo vršil na Viču sestanek Krekove mladine Vič v Društvenem domu ob 8. Predava profesor Jare. Polnoštevilno in točno!

Preska-Medvode. V nedeljo 19. t. m. se bo vršil ob pol 4 popoldne sestanek »Krekove mladine« Preska-Medvode v Domu. Poroča tovarišica Marjanca Rozmanova. Vsi na sestane!

Zalog. V nedeljo 19. t. m. bo na sestanku tukajšnje »Krekove mladine«, ki se bo vršil ob pol 4 popoldne, poročal centralni tajnik. Polnoštevilno in točno!

Ljutomer-Sv. Miklavž. Zadnje nedeljo sta nas obiskala tovariša iz centrale, predsednik in tajnik. Popoldne smo se zbrali pri tovarišu Husnjaku k sestanku. Za začetek so nam tamburaši zaigrali nekaj domačih pesmic, nato pa je tov. predsednik od Sv. Miklavža otvoril sestanek, na katerem nas je tov. centralni tajnik bodril z ognjevitimi besedami, da vztrajamo in se ne bojimo nobenega boja, nikaške zapreke. Brez boja ni organizacije, ni napredka! Tov. centralni predsednik nam je razložil več praktičnih stvari. Nato je povzel besedo tovariš Rozman, tajnik Strokovne zveze viničarjev, ki je izvajal, da nam je treba ustvariti novega človeka. Tisti, ki se danes zbiramo v »Krekovi mladini«, moramo biti drugačni kot so danes viničarji, le potem bodo prišli boljši časi. H koncu je še tov. predsednik od Sv. Miklavža dal duška razpoloženo viničarske mladine, ki gleda naprej in se ne boji. Ob zvokih tamburic, na katere so pridno udarjali tovariši tamburaši od Sv. Miklavža, se je zaključil lepo uspeli sestanek.

Za žene in dekleta.

Voda za pranje madežev. Dobro vodo za pranje madežev lahko vsak sam naredi. Zmešaj četrt litra vrele vode z en in pol litra salmijaka ter raztopi v tej zmesi 80 gramov dobre mila. Tekočino hrani v steklenicah, ki so dobro zaprte. Pred uporabo tekočino dobro premešaj. Z njo nadrgni madeže in jih nato izperi v čisti vodi.

Kako hraniš sveže meso? Sveže divjačine, perutnine ali mesa ne hrani nikdar na kupu v zaprti posodi. Do mesa mora vedno prihajati svež zrak. Najboljše hraniš meso na zračnem, hladnem prostoru obešeno na kljuko. Tudi je dobro meso prav natančno posuti s čistim solitarjem. Meso pred uporabo dobro izperi. Kakovost mesa. Dobro volovsko meso je svetlo-

rdeče, mast bela. — Kravje meso je manj rdeče, mast rumenkasta. — Dobro teleče meso je temne, manjvredno bledordeče barve. — Dobra prašičevina je bledorožnata in dobra sveža divjačina temna.

Konserva iz paradižnikov. V to svrhu naj se paradižniki najprej z vodo umijejo, potem naj se pustijo, da se osuše in nato naj se denejo v kak čist kotel, kjer se zmaste. Kotel se potem obesi nad ogenj in zmečkani paradižniki naj se kuhajo tako dolgo, da se vkuhajo do ene tretjine prvotne množine. Ko so se tako skuhal, naj se stresejo iz kotla v kako drugo posodo in naj se pustijo, da se ohladi. Ko so se ohladili, naj se prepasirajo skozi kako sito ter naj se dene oni močnik v steklenice. Steklenice pa se ne smejo preveč napolniti, ampak napolnijo naj se tako, da ostane, ko se zamaše, med zamaškom in močnikom ali konservo nekoliko praznega prostora. Ko je vse spravljeno v steklenice, naj se vzame kak kotel, dne najpoprej na dno istega nekoliko sena ali slame, naj se postavijo v kotel steklenice pokončno druga poleg druge in naj se nalije slednjič v kotel nekoliko vode. Ko voda zavre, naj se puste steklenice v vreli vodi kake pol ure, nakar se vzamejo iz kotla in se trdno zamaše. Za izprešanje paradižnikov se dobijo dandanes v kupčiji nalašč za to napravljene stiskalnice, ki ne stanejo mnogo in gre delo z njimi hitro izpod rok.

Razno.

17 milijard dote. Bivši poljski ministrski predsednik grof Skrzynski se je zaročil s hčerko ameriškega avtomobilskega kralja Forda. Njena dota bo znašala 300 milijonov dolarjev, t. j. okrog 17 milijard dinarjev.

Morski pes pojedel človeka. V Lumbardi pri Korčuli so ujeli morskega psa, ki je bil dolg 4 m 40 cm in je tehtal 500 kg. Ko so ga pripravili ter mu preiskali drobce, so izvlekli iz želodca še ne popolnoma prebavljeno moško truplo.

Zemlja zasula 20 delavcev. V Skobrecu v splitski okolici se je utrgala močna plast zemlje ter zasula 20 delavcev. Bili so sicer vsi še živi odkopani, vendar so bili nekateri težko poškodovani.

Veliko odkritje petrolejskih vrelišč v Nemčiji. Neki nemški petrolejski družbi se je posrečilo odkriti velika nova vrelišča petroleja (nafte), ki ležijo v nerodovitni pokrajini »Lüneburger Heide«. Iz enega od novonavrtanih rogov, ki je samo 60 cm širok, priteče dnevno 30.000 litrov nafte. Pričelo se je s temeljitim raziskovanjem cele pokrajine.

Ustanovitev velikega elektroindustrijskega trusta. V kratkem se bodo združila vsa večja nemška, deloma tudi švicarska in avstrijska elektroindustrijska podjetja. Lastni kapital trusta bo znašal preko 700 milijonov mark (9,5 milijard dinarjev) in to če se upoštevajo samo tozadevna podjetja iz Nemčije. Ko se izvede ta organizacija, se bodo pričela pogajanja radi sporazuma s sorodnimi industrijami v Franciji in Belgiji.

Dvoboj brez samokresov. Štorklje imajo navado, da gnezdiijo na strehah kmetijskih hiš. Tako se je ugnedzila štorklja tudi na neki strehi blizu Hannovera. Ko ni bila štorklja navzoča, je zlezla v njeno gnezdo domača mačka in se prav prijetno solnčila. Medtem pa sta priletela domov štorklja in njen samec. Ko zapazi štorklja neljubega gosta, obleti parkrat gnezdo ter se vsede na njegov rob. Mačka se pa prav nič ne zmeni

za navzočnost gospodarice, ampak mirno še dalje uživa solnčno gorkoto. To je pa samca, ki je še vedno krožil nad gnezdom, tako razpalilo, da se je z viška zaletel v mačko. Ta je takoj visoko skočila, na to se pa zopet potuhnila ter se branila s kremplji. Predvsem je hotela napadalcu izpraskati oči. V boj poseže še štorklja ter pričneta vleči mačko iz gnezda. Mački pride na pomoč stari maček in ves besen skoči štorklježu na vrat. Prične se boj na življenje in smrt. Maček praska in grize, štorkljež pa obdelava mačka s kljunom. Med bojem zdrsneta oba s strehe ter priletita na drvarnico. Tu pusti maček štorklježa ter hiti nazaj na streho mački na pomoč. Te pa ni bilo nikjer več, dočim je štorklja mirno sedela v gnezdu. Ves ljut se maček zopet zaleti proti štorklježu. Ta pa rajši odleti in se s tem ogne nadaljnjemu boju. Rezultat boja je bil: Štorkljež in maček sta krvavela iz več ran, mačka je prišla ob oko, štorklja pa ni zapustila gnezda tri dni.

Za kratek čas.

Salomonova modrost. Mož prinese ženi kilo mesa za kosilo. Opoldan mesa ni na mizo. Žena se izgovarja, da ga je mačka ukradla in vsega snedla. Mož ženi ne verjame, ker ga je večkrat varala, zato reče: »Ujemi mačko in mi jo prinesi!« To se zgodi. Mož dene mačko na tehtnico in ta tehtna ravno kilogram. »To je tedaj eno kilo mesa, — kje pa je zdaj mačka?«

Zvit jud. Jud se vrača s trga s polno možnjo denarja. Na potu ga napade ropar in zahteva denar, držeč mu nasproti revolver. Jud reče: »Vidim, da ti ne uidem; moj denar je izgubljen. A, da mi bodo doma verjeli, da sem bil res napaden, prosim, prestreli dvakrat moj klobuk! — In zdaj še oba rokava moje suknje! — No, pa še hlače enkrat!« — »Nimam nobene kroglice več,« odgovori ropar. — »A, tako, potem mi pa nisi več nevaren,« reče jud in — steče, kar so ga noge nesle, da mu ropar ni mogel slediti.

Priznanje. Dva Juda se srečata. Prvi vpraša drugega: »Kako ti gre?« — »O, prav dobro.« — »Saj se na tebi vidi; kajti danes si tako elegantno oblečen; pred par tedni si nosil ravno tako povaljano obleko kot jaz.« — »Ja, med tem časom sem namreč banko odprl.« — »Ali res, kako pa?« — »Z vetrihom.«

Ni moderno. Premožen posestnik pošlje svojo hčerko Tinico v mesto v deklški zavod, da se dobro izobrazi. Čez leto dni pride Tinica na počitnice. Vsa družina sedi pri kosilu. Oče kihne in vsi reko: Bog pomagaj! — le Tinica molči. Oče meni, da se je Tinica kam zamislila, zato kihne še enkrat, in sicer močneje. Vsi zopet reko: Bog pomagaj! — le Tinica ne. To razjezi mater in ona pokara hčer. Ta se pa zravnja in reče: »Ni več moderno reči: Bog pomagaj! kadar kdo kihne — in če bi oče kihnil tako, da bi počili — jaz nikdar ne poročem: Bog pomagaj!«

Nebeški razgovor. Modrijan se pogovarja z Bogom nekako takole: »Ljubi Bog, kako dolgo traja pri tebi ena minuta?« — »Tisoč let.« — »Ljubi Bog, koliko je pri tebi milijon goldinarjev?« — »En vinar.« — »Ljubi Bog, daj mi en vinar.« — »Počakaj eno minuto!«

Za tiskovni sklad.

Za tiskovni sklad »Pravice« sta darovala Anton Rozman iz Boh. Bistrice 10 Din in Josip Keršič, železničar, Moste pri Ljubljani, 5 Din. — Iskrena hvala!

Čim višja je vsota tvojega zakupila, tem bolj si vesela. Zakaj? Zato, ker dobiš vsakega pol leta tem višji 3% popust (dividendo).

To pa le, če nabavljaš vse svoje potrebščine v poslovalnicah

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Člani! Članice! Ne strašite se par korakov oddaljenosti!